

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

Weekly-update COVID-19
Week 46, 6 t/m 12 NOVEMBER 2020

Table of Contents

(1)	Leeswijzer	3
(2)	Inleiding	4
(3)	Scenario's maatschappelijk kompas.....	5
(4)	Actuele ontwikkeling maatschappelijk kompas.....	6
(5)	Beoordeling factoren van invloed	7
	5.1. Zorg	7
	5.2. Maatschappij.....	11
	5.3. Economie	13
	5.4. Destabilisering (niet) statelijke actoren en Communicatie & Media	15
(6)	Significante gebeurtenissen	17
	6.1. Europees Nederland	17
	6.2. Caribisch Nederland	18
	6.3. Grensgebieden.....	19
	6.4. Besmettingsrisico oefeningen CLAS-buitenland	21
(7)	Vooruitblik	22
(8)	Handelingsperspectief Defensie	23
	Bijlagen	24
	Bijlage 1: Beschrijving factoren van invloed.....	24
	Bijlage 2: Beschrijving scenario's.....	25

(1) Leeswijzer

WHO WE ARE

- Het LIMC genereert in een **experimentele** vorm **situational awareness (SA)** en **situational understanding (SU)** voor het CLAS en civiele overheden over de COVID-19 crisis. Hierdoor worden militaire en civiele besluitvormingsprocessen gevoed met **inzicht** en waar mogelijk **handelingsperspectief**.
- Met het LIMC kan de Koninklijke Landmacht **ervaring opdoen** met het samenbrengen van **information manoeuvre** capaciteiten die insight, foresight en doorlopend handelingsperspectief bieden in drie dimensies (cognitief, virtueel en fysiek).

In dit product wordt gewerkt met een mate van waarschijnlijkheid in relatie tot de gegeven duiding, conclusies of beoordeling van de factoren van invloed. In de onderstaande tabel is de mate van waarschijnlijkheid toegelicht.

Terminologie	Confidence level
Zeer waarschijnlijk	Meer dan 90%
Waarschijnlijk	60-90%
Mogelijk	40-60%
Onwaarschijnlijk	10-40%
Zeer onwaarschijnlijk	Minder dan 10%

(2) Inleiding

Dit document tracht een zo volledig mogelijk antwoord te geven op de volgende vragen zoals gesteld vanuit Commandant Landstrijdkrachten (C-LAS):

Hoofdvraag:

Welke effecten in de NLD-samenleving zijn te onderkennen als gevolg van de COVID-19 crisis?

Deelvragen:

1. In hoeverre ontwikkelt COVID-19 zich in NLD in de aankomende zes maanden?
2. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de vitale infra in NLD in de aankomende zes maanden?
3. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de maatschappelijke stabiliteit in NLD in de aankomende zes maanden?
4. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de economische stabiliteit in NLD in de aankomende zes maanden?

Om antwoord te kunnen geven op bovengenoemde deelvragen wordt gebruik gemaakt van het maatschappelijk kompas.

Het maatschappelijk kompas wordt door het LIMC gebruikt om, door middel van ontwikkeling van de factoren, de ontwikkeling binnen de scenario's over tijd te bepalen te volgen en vroegtijdig trends te onderkennen. Elke factor van invloed is onderhevig aan een aantal onderliggende indicatoren. Deze indicatoren worden wekelijks afzonderlijk gewogen waarna er factorintegratie plaatsvindt die de samenhang duidt.

De factoren van invloed zijn waar mogelijk geschaard onder de deelvragen zoals gesteld door C-LAS, aangevuld met 'overige' factoren van invloed die niet onder de assen van het kompas vallen, maar wel een versterkend effect op het geheel aan ontwikkelingen hebben.

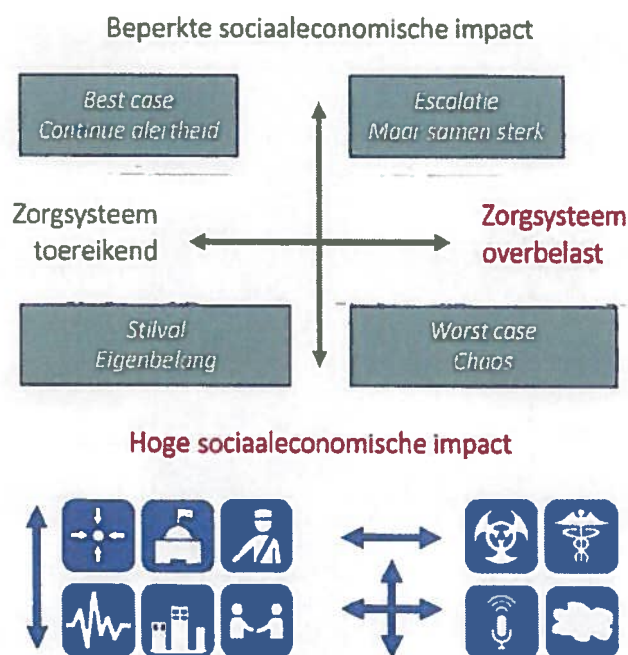
Dit document is als volgt opgebouwd. Allereerst worden de factoren van invloed en het scenario geïntroduceerd. Daarna volgt de overkoepelende conclusie met daaronder het dashboard waarop wekelijks verschuivingen per indicator inzichtelijk worden gemaakt. Aansluitend wordt in de beoordeling van de factoren van invloed een verdiepende analyse en argumentatie gegeven van de waargenomen ontwikkelingen per deelvraag. Vervolgens wordt een geografisch overzicht van significante gebeurtenissen in (Caribisch) Nederland en de grensgebieden van Nederland gegeven. Afsluitend wordt een vooruitblik gegeven van opkomende evenementen. Daarbij wordt tevens handelingsperspectief aan C-LAS geboden wat gebaseerd is op de meest recente ontwikkelingen op het gebied van COVID-19 in Nederland.

(3) Scenario's maatschappelijk kompas

Factor		Factor	
	1. Virus		6. Vitale infrastructuur
	2. Zorg		7. Economie
	3. Continuïteit van bestuur		8. Destabilisering (niet) statelijke actoren
	4. Openbare orde & Veiligheid		9. Communicatie & media
	5. Burgerschap		10. Meteo, evenementen & incidenten

Het LOT-C heeft tien (10) primaire factoren van invloed geïdentificeerd. Op de assen van het maatschappelijk kompas staan de twee (2) factoren van invloed die de grootste impact hebben. Op de horizontale as staat de impact van COVID-19 op de zorg. Op de verticale as staat de sociaaleconomische impact weergegeven. Op basis van de vier (4) kwadranten kunnen vervolgens scenario's gebouwd worden.

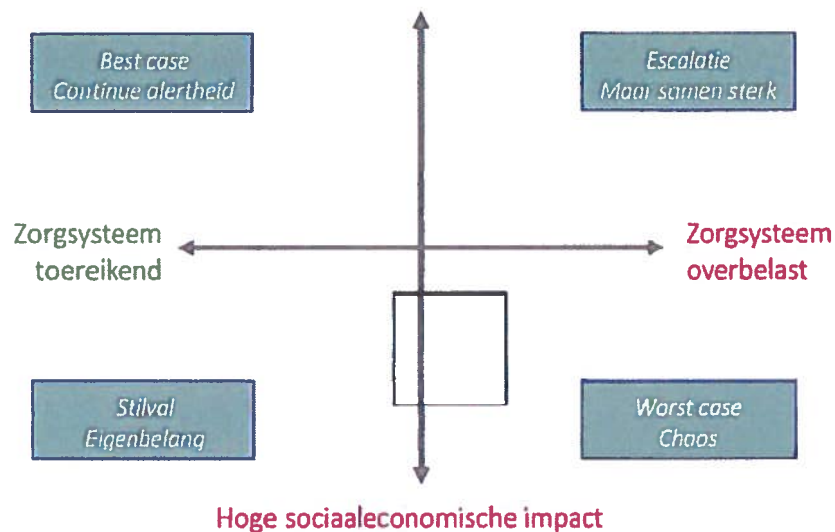

Voor verdere beschrijving zie bijlage II: Scenario's

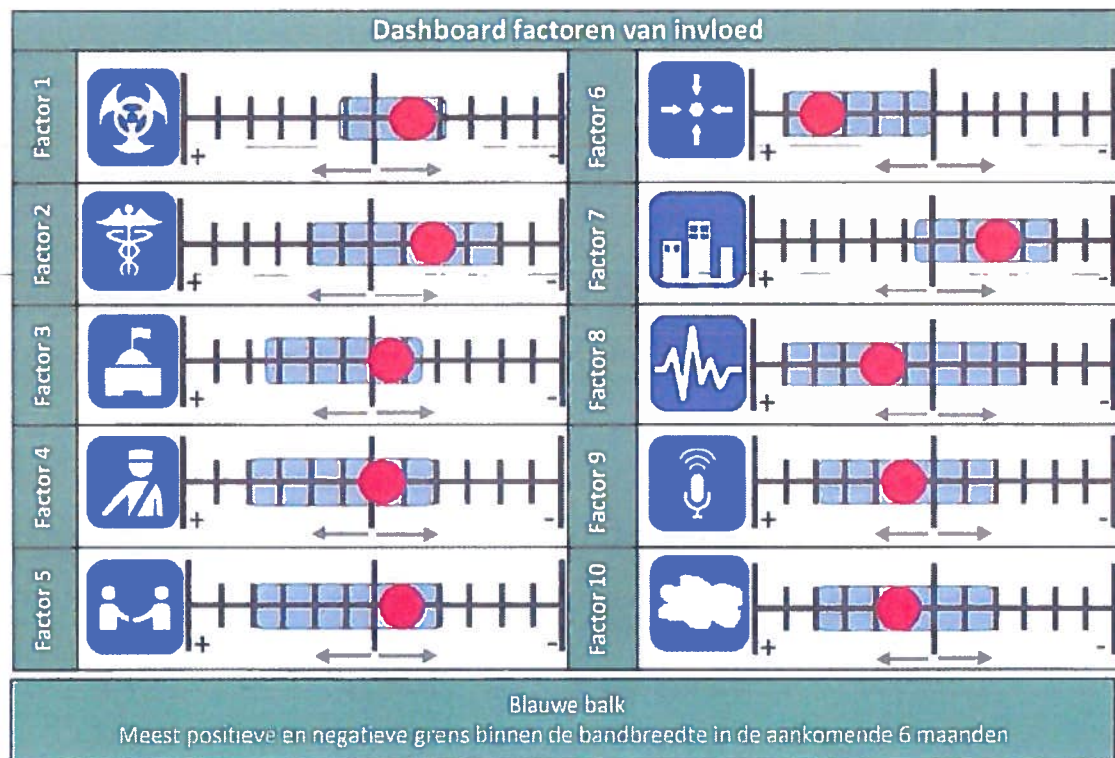
(4) Actuele ontwikkeling maatschappelijk kompas

Beperkte sociaaleconomische impact

Conclusie

Er is een lichte daling in COVID-19 zorgdruk in het ziekenhuis zichtbaar. Het is waarschijnlijk dat deze daling doorzet, echter is het waarschijnlijk dat de algehele druk binnen de ziekenhuiszorg de komende twee weken niet afneemt. Uitgestelde reguliere zorg moet namelijk weer opgeschaald worden. Daarnaast loopt verzuim onder ziekenhuispersoneel waarschijnlijk op door langdurige hoge werkdruk. Door ophoging van de capaciteit is de testketen de komende maand waarschijnlijk toereikend. Deze week zijn er geen veranderingen op de sociaaleconomische as. De tien factoren van invloed zijn deze week niet veranderd. Ook de stand van het maatschappelijk kompas blijft gelijk.

(5) Beoordeling factoren van invloed

5.1. Zorg

Dashboard factoren van invloed		
Factor 1		Virus Ontwikkeling vaccin
Factor 2		Zorg COVID-19 druk neemt af, maar algehele druk blijft

Highlights

- Het is waarschijnlijk dat het aantal COVID-19 gerelateerde ziekenhuisopnames in de komende twee weken gaat afnemen;
- Ontwikkelingen van SARS-CoV-2 hebben waarschijnlijk geen invloed op de effectiviteit van een vaccin;
- Het is waarschijnlijk dat de effecten van de hoge druk op de zorg op lange termijn bij zowel patiënten als personeel voor schade zorgt;
- Groot aantal afgenomen commerciële COVID-19-testen zorgt waarschijnlijk voor een incompleet beeld van COVID-19 besmettingen.

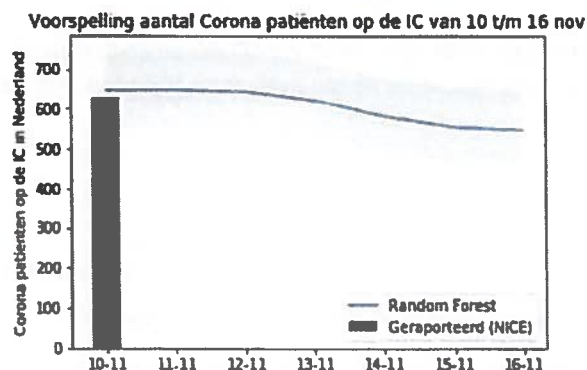
Toelichting

Het is waarschijnlijk dat het aantal COVID-19 gerelateerde ziekenhuisopnames in de komende twee weken gaat afnemen.

Het aantal nieuw gemelde besmettingen met COVID-19 neemt sinds week 43 af. Ook het reproductiegetal is sinds 23 oktober onder de 1 (zie tabel). Deze daling is inmiddels ook te zien in de ziekenhuizen. Waarschijnlijk zet deze daling de komende twee weken door, waardoor de COVID-19 druk op de ziekenhuizen afneemt. Dit neemt echter de algemene druk op de zorg niet weg, aangezien de afgeschaalde zorg zo snel mogelijk weer opgestart moet worden.

Weekcijfers COVID-19	
Reproductiegetal (R_0)	0,91(R_0) <i>1,11(R_0)</i>
Geteste personen	243.341 <i>293.876</i>
% Positieve testen	14.5% <i>16.6%</i>
Nieuwe gemelde besmettingen	35.349 <i>48.728</i>
Nieuwe COVID-19 IC ziekenhuisopnames	276 <i>330</i>
Nieuwe COVID-19 niet-IC ziekenhuisopnames	1448 <i>1769</i>
COVID-19 sterfgevallen	565 <i>435</i>

**Cursief gedrukte tekst zijn gegevens van week 44, dikgedrukte tekst is van week 45. Bron: RIVM en NICE*

Figuur 1: Voorspelling bezetting op de IC met COVID-19 patienten (LIMC Datascience)

Ontwikkelingen van SARS-CoV-2 hebben waarschijnlijk geen invloed op de effectiviteit van een vaccin.

In de afgelopen week zijn er een aantal ontwikkelingen omtrent het virus en een vaccin in het nieuws geweest. Het is niet waarschijnlijk dat deze ontwikkelingen effect hebben op de effectiviteit van het vaccin of de ernst van het virus.

Eén ontwikkeling is de aankondiging van vaccinproducent Pfizer/ BioNTech dat het vaccin dat zij ontwikkelen een effectiviteit heeft van 90%. Daarbij is de verwachting van Pfizer dat dit vaccin in december 2020 goedgekeurd kan worden. Pfizer/ BioNTech werkt met de mRNA-techniek. Hierbij wordt een stukje coderend mRNA (de bouwtekening voor de cel om eiwitten te produceren) van het SARS-CoV-2 manteleiwit gemaakt. Het lichaam maakt bij injectie van dit mRNA antistoffen aan. Eenmaal deze antistoffen gemaakt hebbende, onthoudt ons immuunsysteem de bouwwijze (memory t-cellen) en maakt deze antistoffen opnieuw aan zodra iets dergelijks (bij COVID-19 besmetting) opnieuw het lichaam binnendringt. Nadeel van dit vaccin is dat het bij -70 graden Celsius bewaard moet worden, wat logistiek gezien een uitdaging is (zie weekly week 43). Ook Astrazeneca (het Oxford-vaccin) had afgelopen week goed nieuws. Dit vaccin wordt ook in december verwacht.¹

De tweede ontwikkeling betreft het overspringen van SARS-CoV-2 op nertsen, en vervolgens weer terug op mensen. Dit heeft al eerder in Nederland tot het ruimen van nertsenfokkerijen geleid. Ook in Denemarken worden momenteel alle nertsenfokkerijen geruimd en wordt het gebied waar deze fokkerijen liggen gesloten. Het Verenigd Koninkrijk heeft een inreisverbod voor Denen ingesteld uit angst voor een gemuteerd virus.² Er is echter geen bewijs voor een ernstiger of meer besmettelijke variant. Het is ook mogelijk dat de mutatie minder ziek maakt. Op dit moment is niet bekend of deze mutatie een ander ziektepatroon heeft. Een robuust vaccin zal waarschijnlijk ook kleine mutaties van het virus kunnen aangrijpen, waardoor deze mutatie de effectiviteit niet beïnvloedt.³

Een derde ontwikkeling betreft herbesmettingen. De NOS meldde dat steeds meer mensen voor de tweede keer besmet raken met COVID-19, wat vragen oproept over de effectiviteit van groepsimmuniteit en vaccinatie.⁴ Een lid van het Outbreak Management Team heeft verklaard dat er wereldwijd tientallen bewezen herbesmettingen zijn. Op een totaal aantal besmettingen van 52 miljoen is dat zeer weinig. Daarnaast blijkt uit wetenschappelijke literatuur dat herbesmettingen in de meeste gevallen verklaard kunnen worden door een toevallig slechte weerstand of onderdrukking van de weerstand door immuun-onderdrukkende therapie.⁵ Dit zal, bij een robuust vaccin, wederom de effectiviteit van een vaccin niet beïnvloeden.

Het is waarschijnlijk dat de effecten van de hoge druk op de zorg op lange termijn bij zowel patiënten als personeel voor schade zorgt.

Door een sterke toename van het aantal COVID-19 gerelateerde ziekenhuisopnames is de reguliere zorg in sommige ziekenhuizen met 40% afgeschaald. Dit wordt deels mogelijk gemaakt door niet-acute operaties uit te stellen. Patiënten kunnen door uitgestelde operaties langdurig ongemak ervaren, echter kan dit ook leiden tot ernstige problemen of zelfs de dood, zo bericht Nieuwsuur.⁶ Naast gevolgen voor de gezondheid, kan het uitstellen van operaties ook gevolgen hebben voor de betaling van het eigen risico. Zo kan het voorkomen dat een patiënt door een uitgestelde operatie twee keer het eigen risico moet betalen.⁷ Voor huishoudens met weinig inkomsten kan dit mogelijk tot financiële problemen leiden.

Naast het uitstellen van reeds geplande zorg, heeft de COVID-19 crisis ook gevolgen voor het aantal doorverwijzingen. Dit was al zichtbaar in de eerste golf, maar blijkt ook het geval tijdens de huidige tweede golf.

¹ nu.nl/coronavirus/6088990/astrazeneca-mogelijk-kunnen-we-eind-december-al-vaccineren.html

² trouw.nl/buitenland/hoe-bang-moeten-we-zijn-voor-een-gemuteerd-coronavirus-uit-denemarken~b258ee3a/

³ Biomedicus geraadpleegd door het UMC

⁴ nos.nl/artikel/2355531-steeds-meer-mensen- worden-voor-de-tweede-keer-ziek-door-corona.html

⁵ [https://doi.org/10.1016/S1473-3099\(20\)30783-0](https://doi.org/10.1016/S1473-3099(20)30783-0)

⁶ nos.nl/nieuwsuur/artikel/2355925-door-corona-maanden-wachten-op-een-operatie-haal-ik-het-nog-wel.html

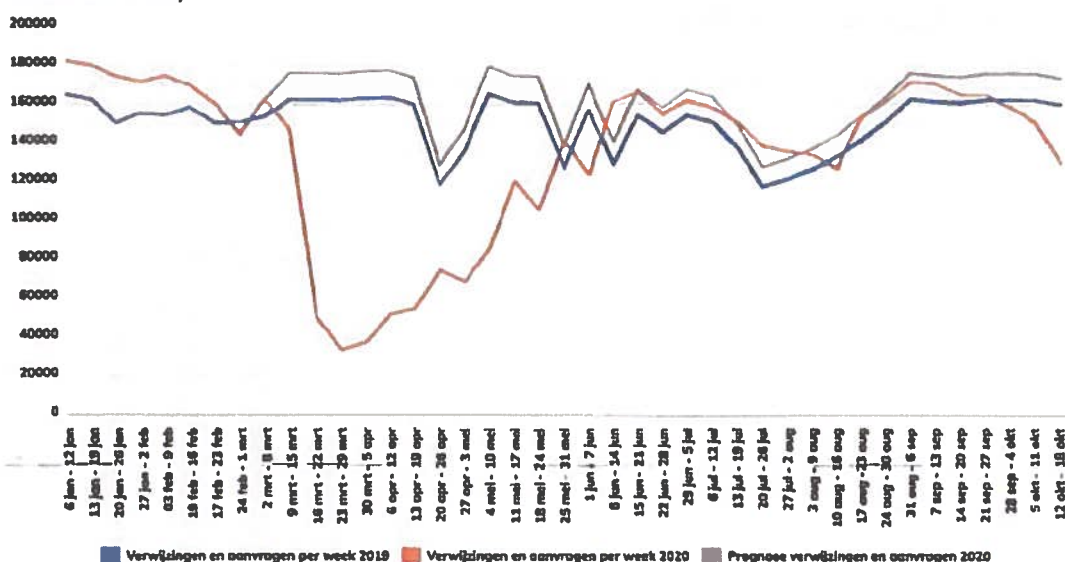
⁷ radar.avrotros.nl/uitzendingen/gemist/item/dubbele-rekening-door-uitgestelde-zorg-radar-check/

Het aantal doorverwijzingen vanuit huisartsen naar ziekenhuizen en zelfstandige klinieken ligt op 73% van het verwachte niveau (zie figuur 2). Met het verminderde aantal doorverwijzingen van de eerste golf, is het aantal doorverwijzingen in 2020 nu 1,2 miljoen lager dan verwacht.⁸ Ook het aantal kankerdiagnoses blijft sterk achter, met name bij kankersoorten die worden opgespoord via bevolkingsonderzoek. Bij borstkanker gaat het in de leeftijdscategorie die in aanmerking komt voor het bevolkingsonderzoek (50 – 74 jaar) om een vermindering van de diagnoses met een derde, bij darmkanker om een vijfde minder diagnoses.⁹ Vroege opsporing verbetert de kans op genezing.¹⁰ Het uitblijven van diagnoses heeft mogelijk op lange termijn het effect dat behandeling moeilijker is, wat een kans op hogere sterfte tot gevolg kan hebben.

Naast effect op patiënten, heeft de druk op de zorg ook zijn uitwerking op personeel. Ten eerste is er al langere tijd een personeelstekort, waardoor ongekwalificeerd personeel ingezet moet worden, wat een negatief effect heeft op de zorgkwaliteit.¹¹ Ten tweede heeft de hoge werkdruk op langere termijn effect op het verzuim. Langdurige blootstelling aan hoge werkdruk en stress kan leiden tot een burn-out.¹² Daarnaast kan de hoge werkdruk en de onbekendheid met COVID-19 aan het begin van de crisis als traumatisch zijn ervaren, met mogelijk post-traumatisch stress syndroom tot gevolg. Om hiermee om te gaan, wordt ook gekeken naar hoe andere sectoren omgaan met traumatische ervaringen bij personeel. Defensie wordt hierbij als voorbeeld genoemd.¹³

Verwijzingen en aanvragen diagnostiek per week naar ziekenhuizen en zelfstandige klinieken (6 januari – 18 oktober 2020)

Figuur 2: Verwijzingen naar ziekenhuizen, Bron: Zorgdomein

⁸ zorgdomein.com/nieuws/e%C3%A9n-op-vier-verwijzingen-naar-medisch-specialistische-zorg-huisarts-vindt-niet-plaats/

⁹ medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/nieuwsartikel/minder-diagnoses-borst-en-darmkanker-door-coronacrisis.htm

¹⁰ telegraaf.nl/nieuws/545905069/kankerspecialisten-slaan-alarm-zorgmijden-funest

¹¹ destentor.nl/economie/de-enorme-personeelstekorten-in-de-zorg-waar-komen-ze-vandaan-en-wat-doen-we-eraan-a15684f8/ ; rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/4961181/zorg-verpleegkundigen-personeelstekort-ongekwalificeerd

¹² medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/nieuwsartikel/igj-ongerust-over-uitval-en-werkbelasting-zorgbreed-.htm

¹³ trouw.nl/zorg/straks-hebben-we-misschien-wel-bedden-maar-geen-zorgpersoneel-voor-een-tweede-golf-b04a3efc/

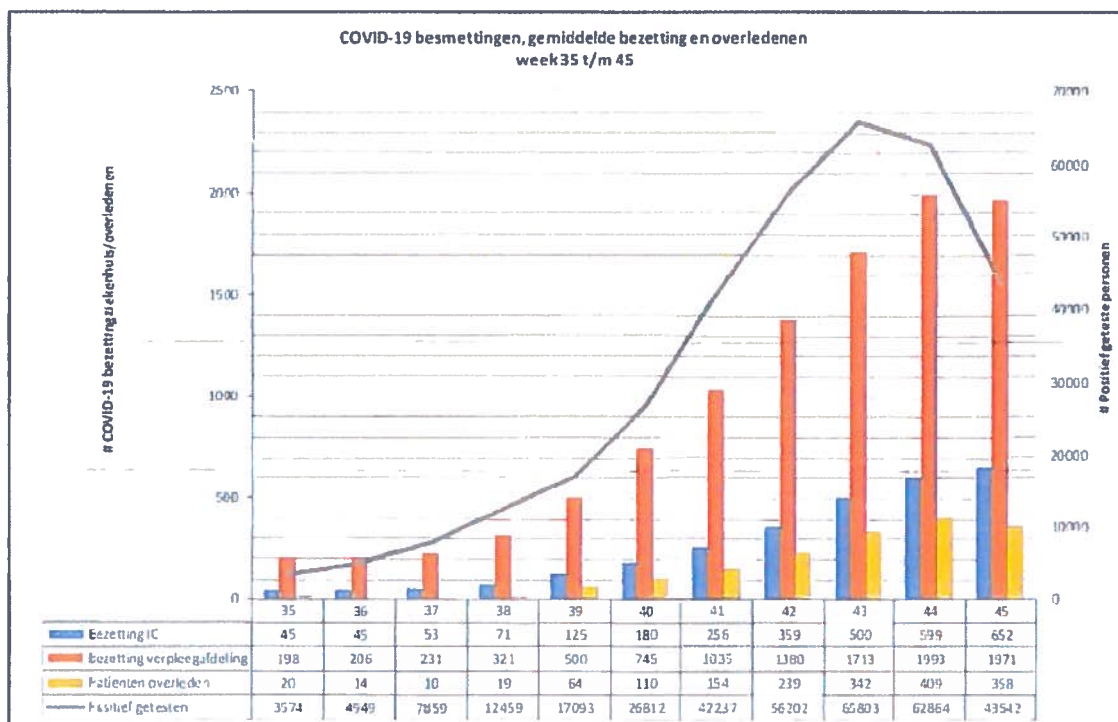

Groot aantal afgenomen commerciële COVID-19-testen zorgt waarschijnlijk voor een incompleet beeld van COVID-19 besmettingen.

Het is waarschijnlijk dat niet alle COVID-19 besmettingen bekend zijn bij de GGD. Dit komt door het grote aanbod van commerciële teststraten. Eenvandaag meldt n.a.v. eigen onderzoek dat zo'n 170.000 testen per week niet door de GGD worden afgenomen, maar door commerciële instellingen. Dit betreft een derde van het totaal aantal testen per week. COVID-19 is een infectieziekte van de A-categorie, waardoor het melden van besmettingen bij de GGD verplicht is, ook voor deze commerciële teststraten.¹⁴ Het melden is echter niet op een centrale plek geregeld, waardoor waarschijnlijk niet alle positieve testen gemeld worden. Het is niet bekend om hoeveel testen dit gaat. Waarschijnlijk is het aantal mensen besmet met COVID-19 hoger dan gemeld door de GGD en het RIVM.

De onderrapportage bij de GGD wordt komende maand mogelijk verbeterd. Na een aantal maanden van capaciteitsgebrek bij de testcentra van de GGD, begint vraag en aanbod van testen in balans te raken. Dit is terug te zien in de teruggelopen wachttijden (van aanvraag naar uitslag) voor een COVID-19 test van de GGD. Begin oktober was dit nog 90 uur, inmiddels is dit in de meeste GGD-regio's teruggebracht naar de streeftijd van 48 uur.¹⁵ De testcapaciteit wordt in de komende maand verder uitgebreid. Momenteel is er plek voor ongeveer 50.000 tests per dag. Dit wordt in de komende maanden uitgebreid naar 90.000. Mogelijk gaat dit voor een verminderde vraag bij commerciële teststraten zorgen. Een belangrijke reden om getest te worden bij een commerciële aanbieder was namelijk de lange wachttijd bij de GGD. Nu dit probleem wordt weggenomen, is het mogelijk dat de vraag naar commerciële testen afneemt, de vraag naar GGD-testen toeneemt en er zo een beter beeld ontstaat van de daadwerkelijk besmette patiënten.

COVID-19 Besmettingen, gemiddelde ziekenhuisbezetting en overledenen van week 35 t/m 45

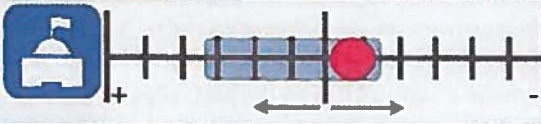
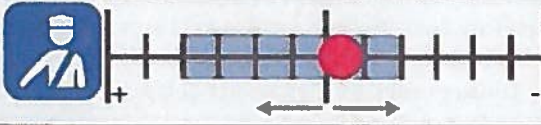
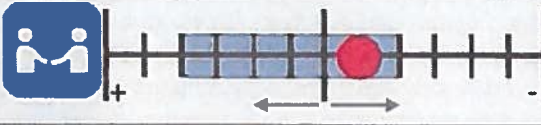
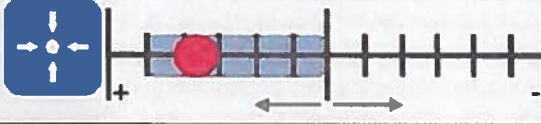
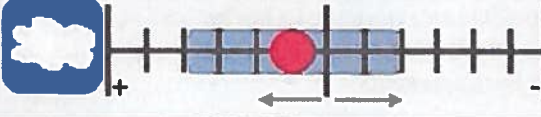
Figuur 3: Overzicht besmettingen, gemiddelde ziekenhuisbezetting per week en overledenen. De cijfers van de laatste 2 weken zijn incompleet i.v.m. een vertraging in verwerking van data. Brondata: Stichting NICE/RIVM.

¹⁴ eenvandaag avrotros.nl/item/ruim-een-derde-van-alle-coronatests-niet-door-ggd-maar-particulier-we-verliezen-het-zicht-op-het/

¹⁵ volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/wachttijd-coronatest-loopt-flink-terug-maar-is-nog-niet-binnen-grens-van-48-uur-bb123eba/nos.nl/artikel/2354502-ggd-testen-kan-nu-overal-binnen-24-uur.html

5.2. Maatschappij

Dashboard factoren van invloed		
Factor 3		Continuïteit van bestuur Gemeenteraadverkiezingen proef voor 2 ^e Kamerverkiezingen
Factor 4		Openbare orde & Veiligheid Vuurwerkverbod reduceert slachtoffers, meer illegaal vuurwerk
Factor 5		Burgerschap Polarisatie en onzekerheid terug te zien in stemgedrag
Factor 6		Vitale infrastructuur Geen bijzonderheden
Factor 10		Evenementen en meteo Geen bijzonderheden

Highlights

- Gemeenteraadverkiezingen zijn een proef voor Tweede Kamerverkiezingen van volgend jaar;
- Het is waarschijnlijk dat een algeheel verbod op vuurwerk het aantal vuurwerkslachtoffers reduceert, ondanks dat het verbod waarschijnlijk de koop van illegaal vuurwerk stimuleert;
- Polarisatie en onzekerheid zijn waarschijnlijk terug te zien in stemgedrag.

Toelichting

Gemeenteraadverkiezingen zijn een proef voor Tweede Kamerverkiezingen van volgend jaar.

Op 18 november vinden in de gemeentes Vught, Boxtel, Oisterwijk, Haaren, Appingedam, Loppersum en Delfzijl gemeenteraadverkiezingen plaats. Het is voor het eerst dat er verkiezingen zijn waarbij er volgens COVID-19 richtlijnen wordt gestemd. Het kabinet ziet deze lokale verkiezingen als een proef voor de landelijke Tweede Kamerverkiezingen die op 17 maart 2021 plaatsvinden. Er worden nieuwe maatregelen toegepast die bedoeld zijn om alle stemgerechtigden veilig te laten stemmen. Zo wordt er in Vught een drive-in stemstraat ingericht waarbij kiezers hun auto niet hoeven te verlaten om te stemmen.¹⁶ Een andere maatregel is een begeleidende brief bij het stembiljet waarin kiezers met klachten wordt verzocht om iemand te machtigen. Hierbij is het aantal stemmen dat een kiezer via machtiging mag uitbrengen verhoogd van twee naar drie. Ook worden er ten opzichte van vorige jaren meer stemlocaties ingericht. Elke stemlocatie krijgt een gastheer of gastvrouw die het stemproces begeleidt en ervoor moet zorgen dat de COVID-19 maatregelen worden nageleefd. Daarnaast zullen alle locaties uitgerust worden met spatschermen en desinfectiemiddel.¹⁷

Meer locaties en extra functies betekent echter dat er meer vrijwilligers nodig zijn. In voorgaande verkiezingen is gebleken dat met name (kwetsbare) ouderen zich als vrijwilliger opgeven. De betrokken gemeentes melden voor deze verkiezingen een afname in het aantal gemelde vrijwilligers.

¹⁶ ad.nl/den-bosch/vught-kan-volgende-week-veilig-vanuit-de-auto-stemmen-bij-het-drive-in-stembureau-boxtel-doet-het-niet-ab703124/

¹⁷ rtvnoord.nl/nieuws/743463/Eemdelta-verkiezing-in-coronatijd-is-proef-voor-Tweede-Kamerverkiezing

Dit probleem wordt de aankomende gemeenteraadverkiezingen waarschijnlijk nog verholpen doordat andere gemeentes aangeven personeel te willen leveren.¹⁸

Het is waarschijnlijk dat een algeheel verbod op vuurwerk het aantal vuurwerkslachtoffers reduceert, ondanks dat het verbod waarschijnlijk de koop van illegaal vuurwerk stimuleert.

Vorig jaar telde de Nederlandse Spoed Eisende Hulp (SEH) en huisartsenposten circa 1.300 vuurwerkslachtoffers rond de jaarwisseling. Om de druk op de zorg te verminderen wil het kabinet dit jaar als COVID-19 maatregel een tijdelijk algeheel vuurwerkverbod instellen.¹⁹ De media geven weer dat er zowel voor- als tegenstanders zijn van dit besluit.²⁰ Wanneer er geen vuurwerk in Nederland verkocht mag worden, is het waarschijnlijk dat consumenten en illegale handelaren vuurwerk in het buitenland gaan halen. De vraag naar vuurwerk uit Duitsland en België is dit jaar al hoger vanwege een verbod op knalvuurwerk en vuurpijlen dat eerder dit jaar werd opgelegd. Dit wordt bevestigd door de Nationale Politie, die dit jaar intensiever grenscontroles uitvoert.²¹ Duitse vuurwerkverkopers zien sinds het bekend maken van het algehele vuurwerkverbod een verhoogde activiteit vanuit Nederland op hun websites.²² Daarnaast constateert de politie een toename in de zoekterm 'vuurwerk'.²³ Dit duidt mogelijk op een intentie van Nederlandse consumenten om alsnog vuurwerk te kopen voor oud en nieuw. Hoewel er ten opzichte van vorig jaar waarschijnlijk meer illegaal vuurwerk zal worden afgestoken, is het waarschijnlijk dat er minder vuurwerkslachtoffers in het ziekenhuis belanden. De reden hiervan is dat jaarlijks gemiddeld 80% van alle ongevallen door legaal vuurwerk wordt veroorzaakt. Daarnaast zijn in 40% van de gevallen omstanders slachtoffer van vuurwerk.²⁴ Het is waarschijnlijk dat bij een algeheel vuurwerkverbod minder mensen (omstanders) zich op straat bevinden wat een reductie in het aantal slachtoffers betekent.

Polarisatie en onzekerheid zijn waarschijnlijk terug te zien in stemgedrag.

Uit onderzoek van Peil.nl blijkt dat onzekerheid over de (financiële) toekomst zichtbaar is in stemgedrag. Hierin worden drie groepen onderkend.²⁵ De eerste groep (PVV, FVD, SP en 50 Plus) maakt zich zorgen over hun financiële toekomst en ziet vooral bedreigingen. De tweede groep (VVD, CDA en GroenLinks) maakt zich geen zorgen over de financiële toekomst en ziet vooral kansen. De laatste groep (PvdA, PvdD, en CU+SGP) zit er tussenin. Het wisselen van partij gebeurt voor het overgrote deel binnen de hoofdgroepen, niet ertussen. Hieruit blijkt een sterke polarisatie.

Daarnaast is het opvallend dat de mate van naleving van de COVID-19 maatregelen ook samenvalt met stemgedrag, zo blijkt uit een eerdere peiling van 18 oktober.²⁶ Met name de partijen uit de eerste groep worden geassocieerd met het minder opvolgen van de COVID-19 maatregelen. Aangezien stemmers niet snel tussen de groepen wisselen, is het aannemelijk dat ook de opvolging van de COVID-19 maatregelen door deze stemmers niet zal veranderen.

¹⁸ volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/alles-wordt-net-even-anders-met-stemmen-in-vught-in-coronatijd~b47d376d/

¹⁹ rt.nieuws.nl/nieuws/politiek/artikel/kabinet-wil-landelijk-vuurwerkverbod-vanwege-corona

²⁰ nos.nl/artikel/2355913-politie-blij-met-vuurwerkverbod-branche-baalt-ik-heb-alles-al-ingekocht.html

²¹ nos.nl/artikel/2353867-politie-controleert-bij-de-grens-op-invoer-van-illegaal-vuurwerk.html

²² nos.nl/artikel/2355913-politie-blij-met-vuurwerkverbod-branche-baalt-ik-heb-alles-al-ingekocht.html

²³ Crime change monitor wk45

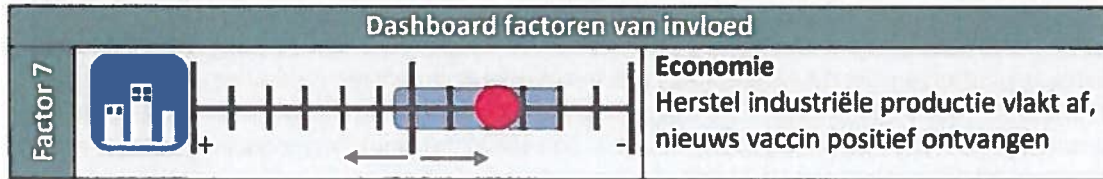
²⁴ Veiligheid.nl Rapport 841: Ingevallen met vuurwerk Jaarwisseling 2019 - 2020

²⁵ peilingen/2020/11/08/ook-nederland-kent-een-sterke-polarisatie-in-het-electoraat/

²⁶ peilingen/2020/10/18/de-stemming-18-10-2020/

5.3. Economie

Highlights

- Het herstel van de industriële productie vlakt waarschijnlijk af;
- Positief nieuws over COVID-19 vaccin zorgt waarschijnlijk voor stijgende beurskoersen.

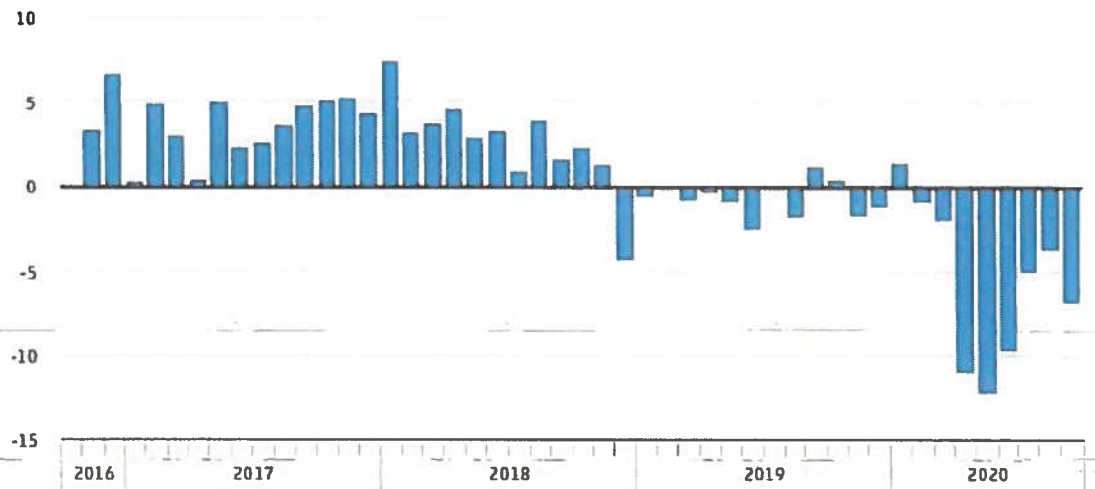
Toelichting

Het herstel van de industriële productie vlakt waarschijnlijk af.

Uit cijfers van CBS blijkt dat de industriële productie binnen Nederland in september 6,8% lager lag dan in diezelfde periode vorig jaar. Daarmee is de krimp sterker dan in de twee maanden daarvoor. In het voorjaar, tijdens de eerste lockdown, werd nóg minder geproduceerd. Zo daalde de productie in april 10,9 % en in mei zelfs ruim 12 % (zie figuur 4). Sindsdien werd de krimp elke maand kleiner. Aan deze laatste trend is in september een einde gekomen. Het herstel van de industriële productie vlakt waarschijnlijk af. Deze afvlakking duidt op een nieuwe status quo, waarbij het productievolume lager ligt dan voor de COVID-19 crisis.

Gemiddelde dagproductie industrie (volume)

%-verandering t.o.v. jaar eerder

Figuur 4 Bron: CBS ([cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/46/productie-industrie-bijna-7-procent-lager-in-september](https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/46/productie-industrie-bijna-7-procent-lager-in-september))

Positief nieuws over COVID-19 vaccin zorgt waarschijnlijk voor stijgende beurskoersen.

Op maandag 9 november maakten de farmaceuten Pfizer en BionTech bekend een COVID-19 vaccin te hebben ontwikkeld dat waarschijnlijk 90% effectief is.²⁷ Direct na bekendmaking van dit nieuws schoten beurskoersen wereldwijd omhoog, ook in Nederland. Zo boekte Air France – KLM ongeveer 27% winst en Shell ongeveer 12%.²⁸ De stijgende koersen worden waarschijnlijk veroorzaakt door de verwachting dat het einde van de crisis in zicht is. Zo verwachten beurshandelaren waarschijnlijk dat er meer gevlogen gaat worden als er een vaccin beschikbaar is. Bij nieuwe positieve berichten zullen de beurzen waarschijnlijk een soortgelijke stijging laten zien, terwijl de beurskoersen bij negatieve berichten over de vaccins waarschijnlijk zullen dalen. Mogelijk zijn de stijgingen van beurskoersen bij nieuwe positieve berichten wel minder hoog dan de huidige, aangezien het nieuws van Pfizer vrij onverwacht kwam.²⁹

²⁷ nos.nl/artikel/2355869-pfizer-coronavaccin-90-procent-effectief.html

²⁸ telegraaf.nl/financieel/1982217959/aex-knalt-omhoog-na-hoopgevend-vaccinnieuws

²⁹ bloomberg.com/news/articles/2020-11-10/double-dose-of-pandemic-relief-even-as-china-halt-hints-at-risks

5.4. Destabilisering (niet) statelijke actoren en Communicatie & Media

Dashboard factoren van invloed		
Factor 8		Destabiliserende actoren Activiteiten antivaccinatie-groeperingen nemen toe
Factor 9		Communicatie & Media Geen bijzonderheden

Highlights

- De aankomende drie maanden is het mogelijk dat de activiteiten van antivaccinatie-groeperingen zullen toenemen;
- Mogelijke link tussen Nederlandse blogger en Rusland.

Toelichting

De aankomende drie maanden is het mogelijk dat de activiteiten van antivaccinatie-groeperingen zullen toenemen.

Media rapporteren dat er mogelijk in december/januari COVID-19 vaccins van Astrazeneca en Pfizer beschikbaar komen.³⁰ De berichtgeving rondom de komst van de vaccins zal mogelijk tot een intensivering van activiteiten van antivaccinatie-groeperingen leiden. Gedurende de eerste berichtgeving rondom vaccinaties was er reeds een piek te zien in activiteiten van antivaccinatie-groeperingen (zie figuur 5 en 6 volgende pagina). Deze activiteiten vonden vooral plaats op sociale media en bij organisaties zoals stichting vaccinvrij.³¹ Daarnaast zijn ook individuen actief die hun standpunten m.b.t. vaccinaties naar buiten brengen. Ook zij maken gebruik van sociale media en webpagina's. Daarnaast is er ook een voorbeeld van een individu die een grote advertentie heeft geplaatst heeft in een nationale krant.³² Hoewel het aantal antivaccinatie-groeperingen relatief klein is moet men de reikwijdte van deze groepen niet onderschatten.³³ Door intensief gebruik van sociale media kunnen deze groepen relatief eenvoudig de publieke opinie beïnvloeden.³⁴ Echter dient men rekening te houden dat er twee soorten antivaccinatie-groeperingen zijn: zij die mogelijk medische twijfels hebben over vaccineren en de antivaccinatie-groeperingen met een levensbeschouwelijke bezwaren.³⁵ Hoewel het verleidelijk is om te pogen de antivaccinatie-groeperingen met een levensbeschouwelijk bezwaar op andere gedachten te brengen, heeft dat waarschijnlijk weinig zin. "Degenen die vurig tegen vaccinaties zijn, vormen een kleine, maar heel luide minderheid," stelt een onderzoeker. "Het is twijfelachtig of je hen op andere gedachten kan brengen. De focus moet daarom liggen op de twijfelaars: de mensen die het nog niet zeker weten of huiverig zijn. Het is belangrijk om met hen in gesprek te gaan en naar hun zorgen te luisteren."³⁶ Activiteiten die in de aankomende drie maanden mogelijk meer worden gezien zijn een mogelijke toename in mis- desinformatie op sociale media kanalen en webpagina's die gelieerd zijn aan antivaccinatie-groeperingen.³⁷

³⁰ nu.nl/coronavirus/6088990/astrazeneca-mogelijk-kunnen-we-eind-december-al-vaccineren; theguardian.com/world/2020/nov/09/covid-19-vaccine-candidate-effective-pfizer-blitech

³¹ facebook.com/pg/dingendieavzeggen/posts/; [Stichtingvaccinenvrij.nl](https://stichtingvaccinenvrij.nl/); www.nvvp.nl

³² [Corona-nuchterheid.nl](https://corona-nuchterheid.nl); volkskrant.nl/columns-opinie/waarom-die-advertentie-tegen-vaccineren-in-kranten-zet-b8b1c7db

³³ parool.nl/nederland/verstoten-door-de-uva-en-zelfverklaard-complotdenker-wie-i-b21539cc

³⁴ trouw.nl/nieuws/een-coronavaccin-komt-er-maar-wat-te-doen-met-de-anti-vaccineerders-b9abb104/

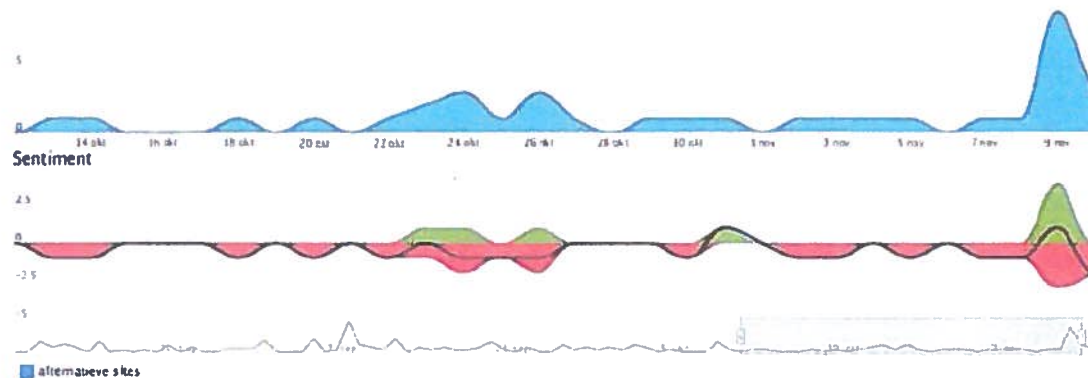
³⁵ vice.com/nl/article/3a8wyj/coronavirus-anti-vaxxers

³⁶ vn.nl/kinderen-vaccinaties/

³⁷ [thelancet.com/journals/landig/article/PIIS2589-7500\(20\)30227-2/fulltext](https://thelancet.com/journals/landig/article/PIIS2589-7500(20)30227-2/fulltext); scientias.nl/een-coronavaccin-is-er-nog-niet-maar-anti-vaxxers-slijpen-alvast-hun-messen/

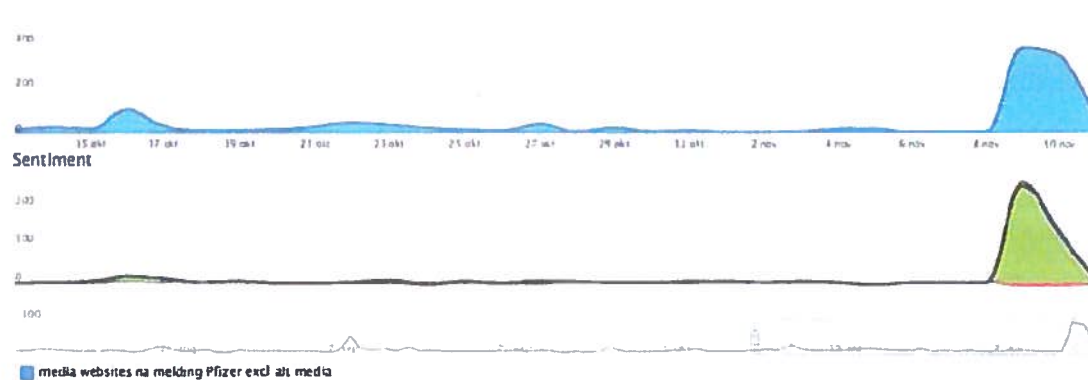

Media-activiteiten en sentimenten alternatieve sites

Figuur 5 : De grafiek geeft de frequentie en het sentiment in berichtgeving aan over Pfizer en AstraZeneca gemeld in niet traditionele media en met gelijke zoekstring in de traditionele media, groen is positief, rood negatief.³⁸

Media-activiteiten en sentimenten traditionele media websites

Figuur 6 : De grafieken geven de frequentie en het sentiment in berichtgeving aan over Pfizer en AstraZeneca gemeld in traditionele media en met gelijke zoekstring in alternatieve media, groen is positief, rood negatief.³⁹

Mogelijke link tussen Nederlandse blogger en Rusland.

Media rapporteren vandaag naar aanleiding van een rapport van het internationale onderzoekscollectief Bellingcat dat er een mogelijke link bestaat tussen een Nederlandse [REDACTED] en de Russische militaire geheime dienst GROe.⁴⁰ De desbetreffende [REDACTED] is actief als [REDACTED] op het in 2019 opgerichte [REDACTED].⁴¹ Dit kanaal wordt geassocieerd met desinformatie dat zowel betrekking heeft op MH-17 als op het dossier COVID-19 en wordt mogelijk gesteund door de GROe. Daarnaast schrijft de desbetreffende [REDACTED] artikelen voor 'De Andere Krant'.⁴² Tevens is hij [REDACTED] geweest van de speciale COVID-19 editie van 'De Andere Krant'.⁴³

³⁸ Bron: Coosto, filter op nieuwsmidia.

³⁹ Bron: Coosto, filter op nieuwsmidia.

⁴⁰ rtlnieuws.nl/nieuws/buitenland/artikel/5196448/bellingcat-banden-russische-geheime-dienst-journalisten-twijfel

⁴¹ bonanzamedia.com

⁴² [whathappenedtoflightmh17.com/desinformatie-over-mh17-in-de-andere-krant-door-\[REDACTED\]](https://whathappenedtoflightmh17.com/desinformatie-over-mh17-in-de-andere-krant-door-[REDACTED])

⁴³ 20201020-DV-LIMC-Weekly Update desinformatie

(6) Significante gebeurtenissen

6.1. Europees Nederland

Nr.	Datum	Onderwerp	Locatie	Relatie met factor
1	08-11-2020	De politie heeft in de nacht van zaterdag op zondag een einde gemaakt aan een illegaal feest in het Amsterdamse stadsdeel Noord. Ook in Zuidoost moesten agenten ingrijpen.	Amsterdam	Openbare orde & veiligheid
2	09-11-2020	Tientallen boetes na illegale feesten en bijeenkomsten.	Mill	Openbare orde & veiligheid
3	09-11-2020	Op de markt in Druten een einde gemaakt aan een samenkomst van veel jongeren.	Druten	Openbare orde & veiligheid
4	09-11-2020	In Rotterdam maakte de politie een eind aan een bruiloft met 35 gasten, waar geen mondkapjes werden gedragen en geen afstand werd gehouden.	Rotterdam	Openbare orde & veiligheid
5	09-11-2020	RTV Rijnmond meldt dat negen jongeren een bekeuring kregen omdat ze zich in park in Dordrecht niet aan de coronaregels hielden.	Dordrecht	Openbare orde & veiligheid

6.2 Caribisch Nederland

 Bijzondere gemeenten binnen het Koninkrijk	
Bonaire	Wk 46: 1 actieve besmettingen (Wk 45: 1)
Saba	Wk 46: Geen bijzonderheden.
St-Eustatius	Wk 46: Geen bijzonderheden.

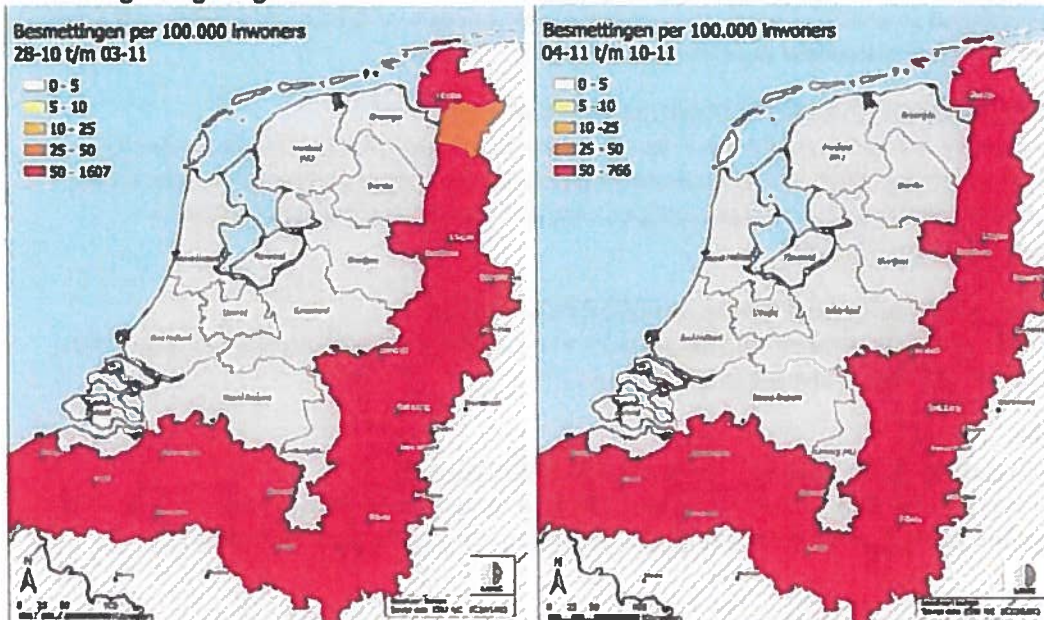
 Landen binnen het Koninkrijk	
Aruba	Wk 46: 181-actieve besmettingen (Wk 45: 155).
Curaçao	Wk 46: 292 actieve besmettingen (Wk 45: 302). Onder andere door 27 besmettingen onder het personeel gaat het Curaçao Medical Center (CMC) opschalen om essentiële zorg aan patiënten te kunnen garanderen.
St- Maarten	Wk 46: 72 actieve besmettingen (Wk 45: 53).

Noot: laatst geraadpleegde datum DUB COMNLCARIB N2: 11-11-2020

6.3. Grensgebieden

Besmettingen in grensgebieden

Figuur 7. Let op: bovenstaande kaarten geven het aantal besmettingen aan, niet de reisadvies-kleurcodes. Bron: ESRI – RKI – Sciensano.

Het aantal besmettingen is de afgelopen week in België sterk gedaald en in Duitsland toegenomen. Echter zijn de aantallen in België nog te hoog om verandering van kleur op de kaart te geven (zie figuur 6). De volgende reisadviezen gelden:

België:

In heel België geldt van 2 november tot en met 13 december 2020 een lockdown met strenge maatregelen. Behalve essentiële winkels voor eerste levensbehoeften, zijn de meeste voorzieningen gesloten. Het dragen van mondkapjes is verplicht. Er geldt landelijk een nachtklok van 00.00-05.00 uur, die in Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is uitgebreid van 22.00-06.00 uur. Tijdens deze uren zijn alleen noodzakelijke verplaatsingen voor werk en zorg en transitverkeer (zonder te stoppen) toegestaan.

Nederlandse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar België:

Reis alleen naar België als het noodzakelijk is. Na een verblijf in België moet men in Nederland tien dagen in thuisquarantaine.⁴⁴ Voor ambtenaren geldt dat deze quarantaine onderbroken mag worden wanneer een dienstreis noodzakelijk is en men geen COVID-19 gerelateerde klachten heeft.⁴⁵

⁴⁴ nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁴⁵ rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland

Belgische regelgeving voor Nederlandse reizigers naar België:

Reizigers die langer dan 48 uur in België verblijven moeten ten vroegste 48 uur van tevoren een 'Passenger Locator Form' invullen en overhandigen aan de Belgische autoriteiten.⁴⁶ Dit formulier hoeft niet ingevuld te worden als men minder dan 48 uur in België verblijft of terugkeert naar België na een verblijf in het buitenland van minder dan 48 uur.⁴⁷

Belgische regelgeving voor Belgische reizigers naar Nederland:

Nederland is voor België een rode zone. Belgen moeten bij terugkomst uit een rode zone een zelfbeoordeling vragenlijst invullen. Aan de hand van deze vragenlijst wordt bepaald of de reiziger tien dagen in quarantaine moet. Testen is alleen verplicht wanneer de reiziger COVID-19 gerelateerde klachten heeft.⁴⁸

Nederlandse regelgeving voor Belgische reizigers naar Nederland:

Bij binnenkomst in Nederland vanuit België geldt een verplichte quarantaine van tien dagen.⁴⁹ De quarantaine geldt ook bij een negatief testresultaat.⁵⁰

Duitsland:

Nederlandse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar Duitsland:

Voor heel Duitsland geldt nu kleurcode 'oranje' (alleen noodzakelijke reizen). Als men in Duitsland is geweest, dient men bij terugkeer in Nederland tien dagen in thuisquarantaine te gaan.⁵¹

Duitse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar Duitsland:

Bij binnenkomst in Duitsland moet een negatieve COVID-19 test kunnen worden getoond die niet ouder is dan 48 uur. Indien dit niet kan, moet men zich preventief laten testen en veertien dagen in quarantaine. Indien het testresultaat negatief is, wordt deze quarantaine opgeheven.⁵² Voor Nederlandse grensarbeiders en doorreizigers geldt dit overigens niet. Regelgeving over deze en andere uitzonderingen variëren per deelstaat.^{53,54}

Duitse regelgeving voor Duitse reizigers naar Nederland:

Nederland is aangemerkt als een risicogebied.⁵⁵ Bij terugkomst in Duitsland moet een negatieve COVID-19 test kunnen worden getoond die niet ouder is dan 48 uur.⁵⁶ Indien dit niet kan, moet men zich preventief laten testen en veertien dagen in quarantaine gaan. Deze test moet binnen tien dagen na terugkomst gedaan worden. Indien het testresultaat negatief is wordt deze quarantaine opgeheven.⁵⁷

Nederlandse regelgeving voor Duitse reizigers naar Nederland:

Bij binnenkomst in Nederland geldt een verplichte quarantaine van tien dagen, ongeacht uitslag van een COVID-19 test.⁵⁸

⁴⁶ <https://travel.info-coronavirus.be/nl/public-health-passenger-locator-form>

⁴⁷ diplomatie.belgium.be/nl

⁴⁸ diplomatie.belgium.be/nl (rode tekst)

⁴⁹ nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁵⁰ rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland

⁵¹ nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁵² <https://www.bundesgesundheitsministerium.de/coronavirus-infos-reisende.html#c19334>

⁵³ niedersachsen.de/Coronavirus/vorschriften-der-landesregierung-185856.html

⁵⁴ nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁵⁵ auswaertiges-amt.de/de/ausienpolitik/laender/niederlande-node/niederlandesicherheit/211084

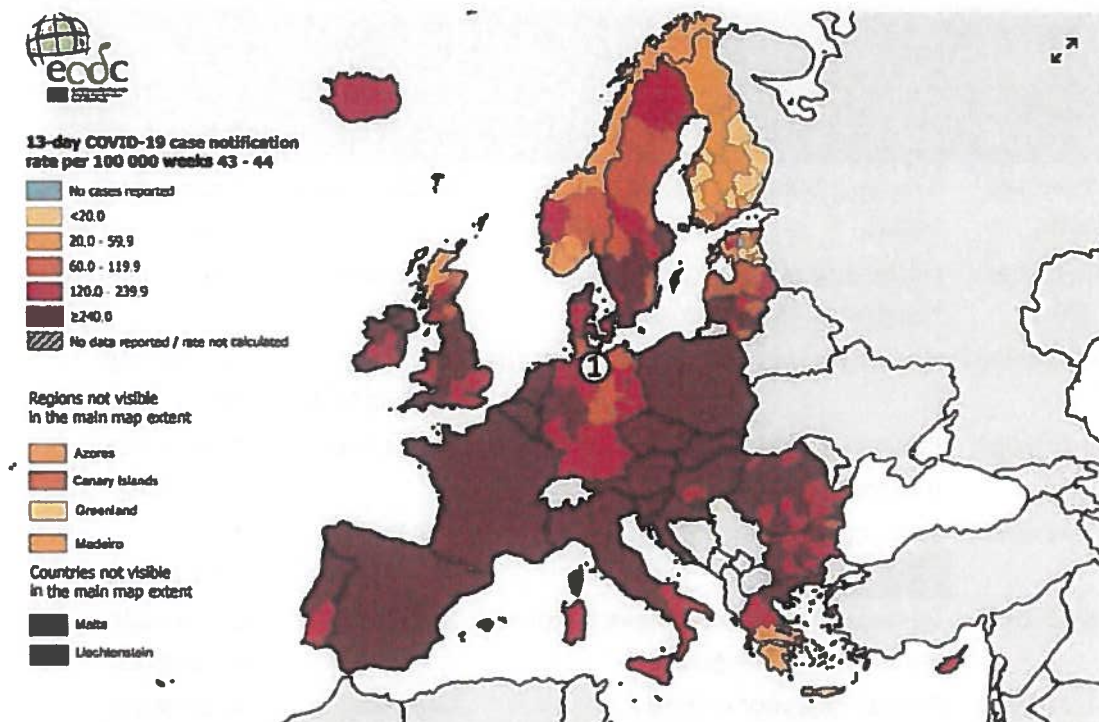
⁵⁶ nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies

⁵⁷ bundesregierung.de/breg-de/themen/coronavirus/faq-reisen-1735032

⁵⁸ nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

6.4. Besmettingsrisico oefeningen CLAS-buitenland

Figuur 7. Bovenstaande kaart laat het aantal nieuwe besmettingen per 100.000 inwoners zien in de periode 19-10-2020 t/m 01-11-2020. Wegens een wijziging in het moment van rapporteren ziet u tijdelijk een 13-daagse notificatie.⁵⁹

Nr.	Locatie	Eenheid/oefening	Aantal pax	Besmettings- graad
1	Bergen, Duitsland	13 Ltbrig, B&TCO, OTOCO/ SOB/SOMS-III	214	188 op 100K

Toelichting

Nederlandse militairen moeten bij binnenkomst in Duitsland een negatieve COVID-19 test kunnen tonen die niet ouder is dan 48 uur. Indien dit negatieve testresultaat niet overlegd kan worden moet men zich bij aankomst in Duitsland preventief laten testen. Totdat de uitslag bekend is, moet men in quarantaine.^{60,61}

⁵⁹ ecdc.europa.eu/en/cases-2019-ncov-eveea

⁶⁰ Melding Buitenlandse Activiteiten in week 43 (SITCEN)

⁶¹ nederlandwereldwijd.nl/reizen/reisadviezen

(7) Vooruitblik

Datum	Activiteit	Locatie	Impact op factor
November 2020	Diverse protesten tegen COVID-19 beleid	Diverse steden	Burgerschap, Virus
November 2020	Uitbreiding testcapaciteit d.m.v. XL-teststraten (Groningen actief)	Nederland	Zorg
14-11-2020	Horeca en evenementen demonstratie	Den Haag Tweede kamer	Burgerschap, Virus
15-11-2020	Protest Kick out Zwarte Piet (nog geen toestemming locatie)	Maastricht	Burgerschap, Virus, OOV
17-11-2020	Persconferentie met [REDACTED]	Den Haag	Virus, Burgerschap
18-11-2020	Gemeenteraadsverkiezingen in Noord-Brabant en Groningen	Nederland	Continuïteit van bestuur
21-11-2020	Protest Hart voor vrijheid (Viruswaarheid)	Den Haag Malieveld	Burgerschap, Virus
21-11-2020	Protest Nee tegen vuurwerk verbod		
21-11-2020	Protest Kick out Zwarte Piet (nog geen toestemming locatie)	Venlo	Burgerschap, Virus, OOV
01-12-2020	Inwerkingtreding Tijdelijke wet COVID-19 (waarschijnlijk)	Nederland	Burgerschap, Virus
05-12-2020	Sinterklaasviering	Nederland	Burgerschap, Economie
Week 52	Kerstviering/vakantieperiode	Nederland	Burgerschap
01-01-2021	Nieuwjaar	Nederland	Burgerschap, Zorg, Virus

(8) Handelingsperspectief Defensie

Steunaanvraag civiele autoriteiten bij het Ministerie van Defensie

Het LIMC en TOC leveren al enkele maanden analyses en handelingsperspectief betreffende de verschillende scenario's rondom COVID-19 en daaruit voortkomende spanningen binnen de samenleving.

Het aantal COVID-19 ziekenhuisopnames daalt, maar het LCPS is nog steeds bezig patiënten te spreiden. Het is waarschijnlijk dat er naast de huidige ondersteuning meer aanvragen komen op het gebied van logistiek, planning en medisch personeel. Ook bij het personeel van VVT-instellingen speelt verzuim en stress een rol. Mogelijk levert dit steunverzoeken op.

Ook bij de politie zorgen oplopende verzuimcijfers voor capaciteitstekort. Dit tekort kan mogelijk ook tot een steunaanvraag leiden.

Bijlagen

Bijlage 1: Beschrijving factoren van invloed

Factor		toelichting
	1. Virus	Verspreiding en beheersing van het virus. Daarbij wordt o.a. gekeken naar het reproductiegetal en ontwikkelingen op het gebied van vaccinaties.
	2. Zorg	Effecten van COVID-19 op de Nederlandse zorgsector.
	3. Continuïteit van bestuur	Continuïteit van en vertrouwen in het bestuur en overheid.
	4. Openbare orde & Veiligheid	Continuïteit hulpdiensten en waarborging objectieve veiligheid.
	5. Burgerschap	Psychosociale en gedragsaspecten van bevolking: bijv. Cohesie, veerkracht, naleving van overheidsmaatregelen.
	6. Vitale infrastructuur	Continuïteit van de vitale infrastructuur.
	7. Economie	Effecten van COVID-19 op de Nederlandse economie en impact op het bedrijfsleven en de bevolking.
	8. Destabilisering (niet) statelijke actoren	Ongewenste beïnvloeding vanuit niet legitieme actoren.
	9. Communicatie, media & sociale-media	Versterking van andere effecten door 'de wet van Pleuris'.
	10. Meteo, evenementen en incidenten	Mogelijke invloeden van weer, evenementen en incidenten op de verspreiding van COVID-19.

Bijlage 2: Beschrijving scenario's

Het landelijke operationeel team Corona (LOT-C) heeft onderstaande scenario's initieel rond 26 maart opgeleverd en heeft medio mei 2020 een update van de scenario's uitgevoerd.

Best case: Continue alertheid

Beperkte sociaaleconomische impact + zorgsysteem toereikend

In dit scenario blijft de verspreiding van het virus onder controle. De set van bestaande en nieuwe maatregelen blijkt effectief en de nadelige gevolgen van de maatregelen zijn (relatief) beperkt. Een mogelijke tweede golf zorgt niet voor een problematische belasting van de zorg. De zorgsector kan zich herstellen en reguliere zorg kan worden hervat. Innovatieve oplossingen die het besmettingsrisico reduceren dragen bij aan het draaiend houden van de samenleving, zowel economisch als sociaal. Er is wel sprake van economische krimp en stijgende werkloosheid, maar ook perspectief op gedeeltelijk herstel in 2021. De veerkracht onder de bevolking blijft sterk, ook op de momenten dat maatregelen weer aangescherpt moeten worden. Gezamenlijk helpen we elkaar en in het bijzonder de kwetsbare mensen onder ons door deze moeilijke tijd heen. Hierbij zijn we in staat om meer in contact te staan met mensen die dat het meest nodig hebben, zoals ouderen en mensen met een beperking.

Escalatie: Maar samen sterk

Beperkte sociaaleconomische impact + zorgsysteem overbelast

Ondanks de maatregelen blijkt het niet mogelijk om de verspreiding van het virus voldoende af te remmen om overbelasting van het zorgsysteem te voorkomen. De oorzaak hiervan kan uit twee componenten bestaan. Ten eerste zijn maatregelen ineffectief. Ten tweede kan het zorgsysteem, dat reeds onder druk staat, een tweede golf niet verwerken. De PBM en andere middelen raken wederom schaars. Personeel raakt overbelast en valt uit. Hierdoor neemt de capaciteit af en treedt een zelfversterkend effect op. Deze neerwaartse spiraal valt moeilijk te stoppen en de situatie in de zorg verergerd dramatisch. Er moeten op dat moment moeilijke ethische keuzes gemaakt worden. Er moeten keuzes gemaakt worden tussen een accumulerende niet-COVID-19 zorgvraag en COVID-19 zorg. Electieve zorg vindt beperkt plaats. De economische impact is aanzienlijk maar de sociale impact blijft beperkt door een gemeenschappelijk doel. De overheid en maatschappelijke partners werken effectief samen. De grotere last voor zowel het zorgsysteem als economisch systeem wordt gezamenlijk gedragen. We zijn in staat om groepen die behoefte hebben aan bewegingsruimte en interactie dit ook te bieden. Mensen helpen elkaar op creatieve manieren en de maatschappij vecht zich samen door deze moeilijke tijd.

Stilval: Eigenbelang

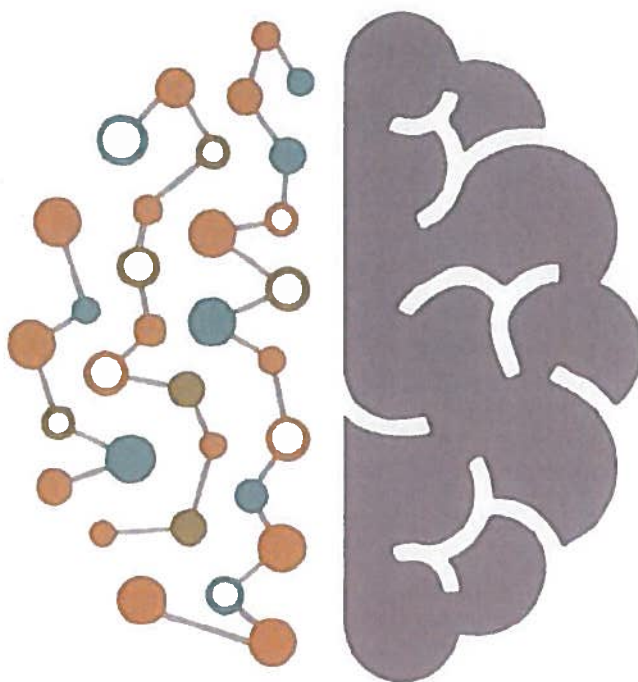
Hoge sociaaleconomische impact + zorgsysteem toereikend

De zorgsector raakt niet nogmaals zwaarbelast en kan zich gaan herstellen. Reguliere zorg wordt hervat. Hier staan echter zware sociaaleconomische kosten tegenover. De impact van de maatregelen uit het tweede kwartaal werken sterk door, mogelijk in combinatie met de effecten van wederom zware en/of langdurige maatregelen om een tweede golf te controleren. Deze maatregelen zijn echter wel effectief in het controleren van het virus. Wegens de onvrede die ontstaat door de sociaaleconomische impact van de pandemie is naleving niet voor iedereen vanzelfsprekend meer en moet intensiever worden gehandhaafd. Kwetsbare mensen komen steeds meer onder druk te staan, de werkloosheid stijgt snel. De menselijkheid van de maatregelen staat ter discussie doordat eenzaamheid en sociaal isolement toenemen. Er is sprake van een groeiende protestbeweging tegen de overheid. Het vertrouwen in de overheid neemt onder een deel van de bevolking af door economische onzekerheid en de psychosociale last van de situatie. Bestuurders staan onder druk en de relatie met maatschappelijke partners, zoals werkgevers, verslechterd.

Worst case: Chaos

Hoge sociaaleconomische impact + zorgsysteem overbelast

De inspanning om het virus te controleren blijkt niet voldoende om overbelasting van het zorgsysteem te voorkomen. Enerzijds kan dit een gevolg zijn van een ineffectief beleid, anderzijds kan ook blijken dat een significant deel van de bevolking niet langer bereid of in staat is om de maatregelen na te leven. Dit levert een dubbel probleem op: de sociaaleconomische impact van de maatregelen en verspreiding van het virus zijn groot. Tegelijkertijd lijkt dit offer niet voldoende te zijn om volle IC's te voorkomen, mede omdat het zorgsysteem onvoldoende hersteld was van de eerste golf. Dit leidt tot een verlies van vertrouwen in de overheid, instituties en de maatregelen. Een groter gedeelte van de samenleving twijfelt openlijk aan het nut van de maatregelen. Er is sprake van polarisatie tussen groepen die het beleid steunen en groepen die zich verzetten tegen de maatregelen. Dit dwingt de overheid om harder te handhaven met incidenteel verstoring van de openbare orde in de grote steden. De continuïteit van de vitale processen staan onder druk. Er is sprake van ziekteverzuim, tekorten aan PBM's en beperkte instroom van personeel door verstoorde opleidingstrajecten. Menselijk leed bij de ouderen, mensen met een beperking en sociaalkwetsbare groepen zijn wijdverspreid. De gevolgen van de crisis zijn voor iedereen voelbaar: de reguliere zorg is beperkt, de werkloosheid stijgt snel, het onderwijs vertraagd. Nationale en lokale overheden worden gedwongen zich op de crisis te focussen waardoor de reguliere taken vertragen. Er ligt grote druk op bestuurders. In het geval dat deze effecten niet tot Nederland beperkt zijn zal de verstoring van internationale handel en samenhang ernstige omvang aannemen.

LIMC

@

CONTACT US

LKOl Tonnetkazerne
Eperweg 141
8084 HE 't Harde
Gebouw 230

@

limc@mindef.nl

